

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060109

DOM
2013-06-25
Stockholm

Mål nr
M 10479-12

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, deldom 2012-10-29 i mål nr M 1627-05, se bilaga A

KLAGANDE

Volvo Personvagnar AB

Ombud: Advokaterna R L och M C

MOTPARTER

1. Länsstyrelsen Västra Götalands län

2. Havs- och vattenmyndigheten

SAKEN

Slutligt villkor för utsläpp av kväveoxider från panna 4 vid Volvo Personvagnar AB:s anläggningar i Torslandaområdet i Göteborgs kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom på så sätt att villkor 16 får följande lydelse.

Utsläppen av kväveoxider uttryckt som kvävedioxid från panna 4 får inte överstiga 150 mg/Nm^3 vid förbränning av naturgas och 220 mg/Nm^3 vid förbränning av olja (3 % O_2 -halt). Utsläppskraven ska uppfyllas i enlighet med vad som anges i 15 § Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2002:26) om utsläpp till luft av svaveldioxid, kväveoxider och stoft från förbränningsanläggningar med en installerad tillförd effekt på 50 MW eller mer. Vid mätning och kontroll av värdena ska de kriterier som anges i 11–14 §§ i föreskrifterna tillämpas.

Dok.Id 1084401

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se				

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Volvo Personvagnar AB (bolaget) har yrkat att villkor 16 ska ha följande lydelse.

Utsläppen av kväveoxider uttryckt som kvävedioxid från panna 4 får som månadsmedelvärde inte överstiga 150 mg/Nm^3 vid förbränning av naturgas och 220 mg/Nm^3 vid förbränning av olja (3 % O_2 -halt).

Länsstyrelsen Västra Götalands län har tillstyrkt bolagets yrkande.

Havs- och vattenmyndigheten har tillstyrkt bolagets yrkande under förutsättning att tillståndet kompletteras med ett villkor om absolut utsläppsbegränsning på årlig basis.

Bolaget har bestritt Havs- och vattenmyndighetens begäran om att tillståndet ska kompletteras med angivet villkor.

UTVECKLING AV TALAN SAMT UTREDNING I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Bolagets utveckling av talan

Bolaget gav in en prövotidsredovisning till mark- och miljödomstolen avseende utsläpp till luft av kväveoxider från pannorna 4 och 5 och yrkade att domstolen som slutligt villkor skulle föreskriva ett villkor med den i Mark- och miljööverdomstolen yrkade lydelsen. Domstolen kommunicerade redovisningen till remissmyndigheterna för synpunkter avseende underlagets fullständighet. Myndigheterna yttrade sig i frågan varefter mark- och miljödomstolen kungjorde prövotidsredovisningen. Något meddelande eller föreläggande om att bolaget skulle inkomma med komplettering meddelades aldrig. Några synpunkter på prövotidsredovisningen i sak inkom inte från myndigheterna och någon ytterligare skriftväxling avseende utsläpp till luft skedde inte heller.

Mark- och miljödomstolen har i den överklagade domen föreskrivit ett utsläpp av kväveoxider uttryckt som kvävedioxid från panna 4 om 150 mg/Nm^3 som begränsningsvärde vid eldning av såväl naturgas som olja. I sina domskäl anger domstolen att det av den redovisning som bolaget har gett in inte framgår hur

medelvärden för månad har beräknats och vilka bränslen som använts under mätperioderna.

Bolaget instämmer i att det inte tydligt framgår att de uppmätta utsläppsvärden som ingått i provotidsredovisningen avser förbränning av naturgas. Att det inte finns några mätvärden för olja i underlaget beror på att någon drift med olja inte hade skett sedan idrifttagandet av den nya låg-NO_x-brännaren. Förbränning av olja sker enbart när leverantören av naturgas inom ramen för leveransavtalet inte kan säkerställa tillgången på naturgas.

Vad gäller beräkningen av månadsmedelvärden framgår av redogörelsen att mätning görs kontinuerligt i enlighet med Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 2002:26. Av mätprotokollen framgår vidare antalet drifttimmar under varje 48-timmarsperiod och medelvärdet O₂ och NO_x vid 3 % O₂ under den angivna perioden. Även månadsmedelvärdet under den under månaden aktuella driften framgår av tabellen.

Det är oklart hur det villkor som mark- och miljödomstolen har föreskrivit ska tillämpas. Ytterst skulle villkoret kunna utgöra någon form av momentanvärde som begränsningsvärde. Den formuleringen har i så fall domstolen gjort utan att någon myndighet påtalat att månadsmedelvärde inte bör föreskrivas och utan att motivera varför ett sådant villkor är tekniskt eller miljömässigt ändamålsenligt.

Bolagets kompletterande uppgifter

Efter föreläggande från Mark- och miljööverdomstolen att komplettera överklagandet har bolaget anfört följande och bifogat mätrapporter för panna 4 från december 2010, december 2011 och december 2012.

Några timvärden för de tidigare redovisade 48-timmarsmedelvärdena går inte att ta fram med anledning av hur mätutrustningen var programmerad vid denna tid. För att ge en bild av timmedelvärdena för pannan har bolaget istället bifogat ett par dagars timmedelvärden under december 2010, 2011 respektive 2012. Datum då pannan har körts med både lägre och högre effekt har valts för att visa hur utsläppsvärdena

varierar. Mätvärdena från 2010 och 2011 avser endast förbränning av naturgas. De redovisningar som avser 2012 omfattar även förbränning av olja. Förbränning av olja har ägt rum för att införskaffa underlag för målet.

Yrkade utsläppsvärden grundar sig på vilka halter som uppmätts vid användningen av respektive bränsle. Med beaktande av de korta drifttiderna, särskilt vid användning av olja, är det påkallat att det villkorsreglerade månadsmedelvärdet sammanfaller med de uppmätta timmedelvärdena.

Under kalla perioder används panna 4 som spetspanna. Olja används främst när det råder brist på naturgas och tillgången på spillvärme från Preem är fullt utnyttjad. Sedan flera år tillbaka har andelen olja av den totala bränsleförbrukningen i panncentralen utgjort mindre än en procent.

Den aktuella panncentralen har en total installerad tillförd effekt om 170 MW och omfattas av Naturvårdsverkets föreskrifter 2002:26. Således omfattar föreskrifterna även panna 4. Skulle man för panna 4 istället följa föreskrifterna skulle ett utsläppskrav för NO_x om 450 mg/Nm³ vid 3 % O₂ vid förbränning av olja samt 300 mg/Nm³ vid 3 % O₂ vid förbränning av gas gälla.

Panncentralen omfattas även av IED-direktivet. Anläggningen är en så kallad befintlig anläggning som ska uppfylla de utsläppskrav som föreskrivs i del 1 i bilaga V. Samtliga pannor har ett mycket begränsat antal drifttimmar, understigande 1 500 per år som ett rullande medelvärde över en period om fem år. Således gäller utsläppskrav för NO_x om 450 mg/Nm³ vid 3 % O₂ vid förbränning av olja samt 150 mg/Nm³ vid 3 % O₂ vid förbränning av gas.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Begränsningsvärdet för utsläpp av kväveoxider från panna 4 i det villkor som mark- och miljödomstolen föreskrivit är formulerat som ett momentanvärde, på samma sätt som i tidigare gällande provisorisk föreskrift.

Av vad som framgår av domen har syftet med villkoret inte varit annat än att säkerställa att pannan drivs på bästa sätt med de nu vidtagna skyddsåtgärderna. Det innebär alltså inte krav på ytterligare åtgärder. Bolagets redovisning ger dock inte underlag för att dra slutsatsen att det föreskrivna begränsningsvärdet med vidtagna skyddsåtgärder kan klaras som momentanvärde vid eldning med antingen naturgas eller olja, och villkoret bör därför omformuleras så att begränsningsvärdet får gälla som ett medelvärde under en viss tid.

Det är – trots Mark- och miljööverdomstolens begäran om kompletteringar – fortfarande i viss mån oklart hur de månadsmedelvärden som bolaget nu yrkar, ska förhålla sig till uppmätta värden som enligt redovisningarna endast gäller för korta perioder om några timmar i taget. Bolaget har dock angivit att mätningarna skett i enlighet med Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2002:26) om utsläpp till luft av svaveldioxid, kväveoxider och stoft från förbränningsanläggningar med en installerad tillförd effekt på 50 MW eller mer. I dessa föreskrifter anges bland annat haltnivåer för utsläpp av kväveoxider vid förbränning av gasformiga respektive flytande ämnen (bilaga 4), mät- och kontrollkrav (11–14 §§) samt kriterier för när utsläppskraven ska anses uppfyllda (bland annat 15 §).

Mark- och miljööverdomstolen finner att de haltnivåer för utsläpp av kväveoxider som bolaget yrkat vid förbränning av naturgas (150 mg/Nm^3) respektive olja (220 mg/Nm^3) bör medges. Halterna bör dock inte – vilket bolaget yrkat utan närmare specificering – anges som månadsmedelvärden utan utsläppskraven ska i stället bestämmas på det sätt som framgår av 15 § Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 2002:26. Villkoret kommer således inte enbart att reglera kväveoxidutsläppets månadsmedelvärde utan även dess 48-timmarsvärde. Mätning och kontroll av utsläppsgränsvärdena ska ske i enlighet med vad som följer av 11–14 §§ samma föreskrifter.

Villkoret ska formuleras på det sätt som framgår av domslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2013-07-23

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Liselotte Rågmark, tekniska rådet Anna-Lena Rosengardten, hovrättsrådet Åsa Marklund Andersson, referent, och tf. hovrättsassessorn Ulrika Stenström.

Föredragande har varit Katrin Strömberg.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DELDOM
2012-10-29
meddelad i
Vänernsborg

Mål nr M 1627-05

SÖKANDE

Volvo Personvagnar AB

Ombud:
Advokaten M C

SAKEN

Ansökan om tillstånd till utökad verksamhet för tillverkning av motorfordon på Volvo Personvagnar AB:s anläggningar i Torslandaområdet, Göteborgs kommun; nu fråga om slutliga villkor för hushållning med energi och för utsläpp av kväveoxider från pannorna 4 och 5.

Avrinningsområde: 108:2 N: 6401559 E: 311686
Verksamhetskod: 34 -v1, -y1

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslutar provotiderna för utsläpp till luft av kväveoxider (U 1) och för energihushållning (U 3) och upphäver den provisoriska föreskriften P 1 (allt föreskrivet i deldomen den 24 november 2006) samt meddelar följande slutliga villkor för utsläpp till luft av kväveoxider från pannorna 4 och 5 (villkorsnumreringen följer på den numrering som skett i deldomen).

Verksamheten ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget har uppgett eller åtagit sig i målet om inte annat framgår av meddelade villkor.

16. Utsläpp av kväveoxider uttryckt som kvävedioxid från panna 4 får inte överstiga 150 mg/Nm^3 vid eldning av naturgas eller av olja (då värdet ska beräknas på 3 % O₂-halt).

17. Bolaget ska i skälig utsträckning successivt vidta åtgärder för att minska energianvändningen i tillverkning och hjälpprocesser.

Dok.Id 211074

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänernsborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: mmd.vanersborg@dom.se	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00

Åtgärderna ska baseras på en kartläggning och en plan för energihushållning.

En första kartläggning och energihushållningsplan ska ges in till tillsynsmyndigheten senast den 31 mars 2013.

Därefter ska kartläggning och energihushållningsplan revideras fortlöpande i en takt som innebär att hela verksamheten ska ha gått igenom var tredje år. Resultatet från kartläggning och revidering ska redovisas för tillsynsmyndigheten var tredje år. Redovisning av genomförda åtgärder jämförda med planen ska redovisas årligen i samband med miljörapport. Större än obetydliga avvikelser från planen ska motiveras.

Tillsynsmyndigheten får bestämma att revidering av kartläggning och plan samt redovisning får ske med annan takt än den ovan angivna.

INLEDNING

I deldom den 24 november 2006 föreskrev dåvarande miljödomstolen bl.a. följande.

Miljödomstolen uppskjuter med stöd av 22 kap. 27 § första stycket miljöbalken under en prøvotid fastställandet av slutliga villkor för utsläpp av kväveoxider från pannorna 4 och 5, utsläpp av processavloppsvatten och av övriga avloppsvatten, i fråga om villkor för kolväteinhåll samt för energihushållning.

Under prøvotiden gäller följande utredningsvillkor.

U 1. Bolaget skall i fråga om utsläpp till luft från pannorna P 4 och P 5 söka uppnå bästa möjliga reduktion av utsläppen av kväveoxider samt följa upp planerade installationer av låg-NO_x-brännare jämte samla underlag till slutliga villkor för utsläpp av kväveoxider från nämnda pannor.

U 3. Bolaget skall utreda och till miljödomstolen redovisa följande:

- a. energianvändning i verksamhetens tillverkningsprocesser och hjälpsystem,*
- b. energiförsörjning (energikällor) för verksamhetens tillverkningsprocesser och hjälpsystem,*
- c. en förteckning av möjliga ytterligare energihushållningsåtgärder i tillverkningsprocesser och hjälpsystem; härvid skall övervägas:*
 - möjligheter till energieffektivisering (bättre utnyttjande av tillförd energi), bl.a. genom samverkan mellan olika tillverkningsprocesser och hjälpsystem, inkl. internt utnyttjande av spillvärme och värmelagring*
 - byte av energikälla (t.ex. från en baserad på ändliga resurser till förnyelsebara)*

- *laststyrning (anpassa energianvändning i tid för att kapa effektoppar i kraftnätet), också med hjälp av värmelagring*
Med hjälpprocesser avses verksamheter vars syfte är att stödja tillverkningsprocesserna, t.ex. ventilation, lokaluppvärmning och kylning, belysning, tryckluft, annan energiförsörjning, avfallshantering och reningsprocesser.
- d. *en värdering av energihushållningspotentialen i ovannämnda åtgärder*
- e. *en beräkning av kostnader för åtgärderna*
- f. *ett förslag till konkreta åtgärder att genomföras på fem års sikt för ökad energihushållning samt översiktliga åtgärder att genomföras på tio års sikt*
- g. *en beskrivning av de samlade effekterna för energihushållningen i verksamheten av föreslagna åtgärder jämförda med effekterna av att inga åtgärder genomförs.*

Energikartläggning och identifiering av åtgärder skall göras på sätt som beskrivs i Energimyndighetens Handbok för kartläggning och analys av energi och gälla alla energislag. Beräkning av kostnader för åtgärder skall göras med utgångspunkt från en jämförelse mellan kostnader för genomförd åtgärd och ej genomförd åtgärd. Beräkning av kostnader skall baseras på åtminstone följande ingångsparametrar: investeringskostnad fördelad på teknisk livslängd, drifts- och underhållskostnader, energikostnader och miljökostnad (kostnad för bortskaffande eller andra miljörelaterade kostnader). Underlag i fråga om energipriser, kalkylparametrar och ev. restvärde på anläggningar m.m. skall redovisas.

Redovisning av utredningarna, tidplaner för föreslagna åtgärder samt förslag till slutliga villkor och till program för uppföljning och kontroll av föreslagna åtgärder och villkor skall lämnas till miljödomstolen senast 2009-11-24. Av redovisningarna skall framgå skälen för de förslag som bolaget lämnar.

Under prövotiden och till dess miljödomstolen beslutat annat gäller följande provisoriska föreskrifter.

P 1. Utsläpp av kväveoxider uttryckt som kvävedioxid från panna 4 och 5 får som riktvärden¹⁾ inte överstiga 180 mg/Nm³ vid eldning av naturgas samt 280 mg/Nm³ vid eldning av olja (3 % O₂-halt).

Volvo Personvagnar AB (bolaget) har nu kommit in med prövotidsredovisningar för U 1 och U 3.

BOLAGETS PRÖVOTIDSREDOVISNINGAR

- U 1. Utsläpp av kväveoxider till luft

Med anledning av vad miljödomstolen genom deldom den 24 november 2006 meddelat i fråga om uppskjutna frågor för utsläpp av kväveoxider till luft från pannorna 4 och 5 vid energicentralen för bolagets anläggningar i Torslandaområdet (utredningsuppdraget U 1) har bolaget inkommit till domstolen med en prövotidsredovisning. Av denna framgår följande. Panncentralen inom Torslandaområdet ägs av Sörred Energi AB. Panncentralen omfattas av fyra pannor för eldning med naturgas och olja. Totalt installerad tillförd effekt för de fyra pannorna uppgår till sammanlagt 170 MW. Vidare finns en elpanna med en effekt om 30 MW samt en tryckhållarpanna om 2 MW. Inför ovan nämnd deldom förklarade bolaget att pannorna 2 och 3 i panncentralen endast används som reserv och vid spetslast. För pannorna 2 och 3 föreskrevs därför inte någon prövotid och endast ett tillfälligt villkor innebärande att man fram till den 31 december 2007 som riktvärde inte får överstiga 300 mg/Nm³ respektive 450 mg/Nm³ kväveoxid vid förbränning av naturgas respektive olja vid 3 % O₂-halt föreskrevs. För pannorna 4 och 5 som bedömdes komma att nyttjas i större utsträckning föreskrevs att bolaget fram till senast den 24 november 2009 skulle söka uppnå bästa möjliga reduktion av utsläppen av kväveoxider samt följa upp planerade installationer av låg-NO_x-brännare, jämte att samla in underlag för bedömning av slutliga villkor för utsläpp av kväveoxider från pannorna. Den 19 november 2009 inkom bolaget till miljödomstolen med en prövotidsredovisning vari bolaget förklarade att låg-NO_x-brännaren för panna 4 installerats under 2007 och att tillräckligt underlag för bedömning av slutliga villkor avseende utsläpp av kväveoxid från pannan ännu inte fanns. Med hänsyn till de bristande mätresultaten önskade bolaget att fastställandet av slutliga villkor för utsläpp av kväveoxider från panna 4 skulle skjutas upp ytterligare en tid.

Vidare beskrev bolaget att Torslandaområdet sedan sommaren 2009 varit anslutet till Göteborgs fjärrvärmenät. Nätet togs i drift i februari 2010. I och med att Torslandaområdet anslutits till fjärrvärmenätet förklarade bolaget att behovet av driften av panncentralen kommer att vara lägre än vad som uppskattats vid tiden för tillståndsansökan. Därmed konstaterades också att även panna 5 endast skulle

komma att nyttjas som reservpanna, att användas endast i nödfall, varför pannan inte har försetts med någon låg-NO_x-brännare.

Drifttiden för respektive panna från och med 2008 till och med oktober 2010 framgår av tabellen nedan.

Panna och effekt	Drifttimmar 2008	Drifttimmar 2009	Drifttimmar from 1 februari tom 31 oktober 2010 (tid sedan anslutning till fjärrvärmenätet)
Panna 2, 30 MW	30	576	303
Panna 3, 30 MW	0	53	0
Panna 4, 40 MW	886	1 227	89
Panna 5, 70 MW	0	16	0

Så som framgår av tabellen är driften av pannorna låg. Panna 4, som sedan 2007 är försedd med så kallad låg-NO_x-brännare används i första hand. Vid behov av spetslast under en kort sammanhängande tid (4-6 timmar) vid framför allt uppstart av verksamheten på morgonen vid kall väderlek används däremot panna 2. Panna 2 är en hetvattenpanna om 30 MW och har en förhållandevis kortare stasträcka.

Bolagets bedömning är att det sammanlagda utsläppet till luft från panncentralen kommer att minska avsevärt i och med anslutningen till Göteborg Energis fjärrvärmenät. Så som framgår av tabellen ovan är antalet drifttimmar sedan anslutningen till fjärrvärmenätet lågt.

Bolaget redovisar utredningar i fråga om utsläpp av kväveoxider från pannorna 4 och 5 enligt följande.

Undersökningar av utsläpp av kväveoxider till luft från panna 4 har utförts med hjälp av ett nytt mät- och datasystem som installerades i februari 2010. Mätning som redovisas i utredningen har utförts under tiden februari till och med oktober 2010, som kontinuerlig mätning och har, så långt det är driftsmässigt möjligt, utförts i enlighet med Naturvårdsverkets föreskrifter om utsläpp till luft av svaveldioxid, kväveoxider och stoft från förbränningsanläggningar med en installerad tillförd effekt på 50 MW eller mer (NFS 2002:26). De i föreskrifterna

föreskrivna 48-timmarsmätningarna är dock svåra att genomföra då pannorna mycket sällan är i kontinuerlig normaldrift under 48 timmar. Mätresultaten redovisas i bilaga till prøvotidsredovisningen. Mätning har under aktuell tidperiod skett under 89 timmar fördelade på sex tillfällen.

Med utgångspunkt i de redovisade mätresultaten föreslås

att utsläppen av kväveoxider uttryckt som kvävedioxid från panna 4 som månadsmedelvärde inte får överstiga 150 mg/Nm^3 vid förbränning av naturgas och 220 mg/Nm^3 vid förbränning av olja (3 % O_2 -halt).

- *U 3. Energihushållning*

Med anledning av vad miljödomstolen genom deldom den 24 november 2006 meddelat i fråga om uppskjutna frågor för energihushållning har bolaget under åren 2008 till maj 2009 genomfört en energikartläggning och identifiering av möjliga energieffektiviseringsåtgärder i verksamhetens tillverkningsprocesser och hjälpsystem. Följande byggnader/grupper av byggnader har omfattats av utredningarna:

TP, TA och TAÖ – pressverk och karossfabrik

TB2 – fosfatering och elektrodopplackering

TB4/TB5 – måleriet

TC – montering och underreksbehandling

Redovisningarna har avgränsats så att endast verksamheter inom det s.k. Västra Kvarteret har ingått i analyser, medan verksamheter i Östra Kvarteret inte utgör tillverkningsprocesser och hjälpsystem och därför har bedömts falla utanför vad som bestämts genom utredningsföreskriften. Under utredningstiden har bolaget inrättat en särskild energiavdelning, vars huvuduppgift är att minimera energiförbrukningen och kostnader för denna. Ett energiledningssystem har utvecklats med ett koncernövergripande energiråd och lokala, byggnadsspecifika energiråd, där beslut om energibesparande åtgärder inom resp. byggnad tas lokalt. Utgångspunkt för arbetet är den för tillfället aktuella energikartläggningen. Ett nätverk för verkställande och kontroll har utvecklats. Företagets övergripande

energisparmål är att minska hela koncernens totala elförbrukning med 5 % per år. För respektive produktionsbyggnad tas fram mål avseende förbrukning per timme under olika driftförhållanden. Genom utredningen har effektiviseringspotentialer som bolaget inte tidigare kände till identifierats och åtgärder beskrivits och getts en viss prioritetsordning. Ett antal av de identifierat åtgärderna har redan genomförts, se nedan.

Till redovisning av utförda utredningar om energihushållning anför bolaget sammanfattningsvis följande.

En primär energikartläggning genomfördes och redovisades för domstolen den 19 november 2009. Inom ramen för bolagets systematiska och kontinuerliga arbete med energibesparingar har den primära kartläggningen av energibesparingsåtgärder kompletterats med ytterligare identifierade åtgärder för utredning.

Kompletteringarna har redovisats till domstolen den 30 december 2010. De identifierade åtgärdernas tekniska genomförbarhet, besparingspotential m.m. utreds successivt. Identifierade åtgärder har sammanställts indelade i genomförda projekt, pågående projekt, väntande projekt, utredning av projekt och nedlagda projekt. Till sammanställningen har bolaget fogat en förklaring av innebörden av respektive kategori.

För respektive åtgärd i sammanställningen redovisas en beskrivning av åtgärden, byggnad, beräknad eller uppskattad besparing, investeringskostnad samt avbetalningstid. Åtgärdsbeskrivningen omfattar bland annat vad den identifierade åtgärden innebär, vilka åtgärder som krävs för att pågående projekt ska slutföras samt vilka utredningar som återstår för de projekt som ännu inte har utretts färdigt.

Det bör noteras att det redovisade underlaget är en ögonblicksbild av det pågående arbetet. Identifiering av åtgärder, utredning och utvärdering sker löpande vilket särskilt illustreras av att listan av identifierade åtgärder idag mer än fördubblats sedan inlämnandet av provotidsutredningen i november 2009. Av de redovisade 77 identifierade åtgärderna har 18 genomförts och ytterligare tio förväntas genomföras

inom kort. Den sammanlagda beräknade besparingen till följd av dessa åtgärder förväntas uppgå till cirka 3 100 MWh el och 9 000 MWh värme per år.

Bolagets bedömning är att ett besparingsarbete i enlighet med det här redovisade endast är möjligt så länge bolaget ensamt råder över vilka åtgärder som ska vidtas, när dessa ska vidtas i förhållande till varandra och när de ska vidtas i förhållande till verksamheten i övrigt.

Det arbetssätt som beskrivits inom prövotidsutredningen är numera väl inarbetat och har även börjat användas på bolagets övriga anläggningar i landet. Ett villkor som innebär ett annat arbetssätt skulle troligtvis medföra att de resurser som idag läggs på det beskrivna strategiska energiarbetet skulle allokeras om till förmån för uppfyllandet av villkoret. Om ett villkor avseende energieffektivitet överhuvudtaget ska föreskrivas har bolaget svårt att se att det finns någon utformning av villkor som skulle kunna medföra en mer effektiv och långsiktig energibesparing än ett villkor som innebär ett krav på bolaget att fortsätta med sitt systematiska arbetssätt för energieffektivitet.

Med hänvisning till vad som angetts ovan och till vad bolaget tidigare anfört i målet föreslås följande villkor avseende energieffektivitet.

”Bolaget ska ha ett systematiskt arbetssätt för energieffektivitet. Arbetet ska bedrivas kontinuerligt och med beaktande av vad som vid varje tidpunkt anges i BAT-referensdokument avseende energieffektivitet eller motsvarande handling.”

INKOMNA YTTRANDEN

- Länsstyrelsen i Västra Götaland

U 1. Utsläpp av kväveoxider till luft

Energiförsörjningen (värme) på bolaget, Torslandaområdet har ändrats under prövotidsperioden jämfört med det som angavs i samband med tillståndsprövningen

enligt miljöbalken 2006. Utöver försörjning via spillvärme från Preemraff Göteborg, är man nu ansluten till kommunens fjärrvärmesystem, trots att detta inte ansågs som ett möjligt alternativ i samband med tillståndsprovningen 2006. Det innebär bl.a. att energicentralen på Torslandaområdet (Sörreds Energi AB, TD) nyttjas på delvis annat sätt och normalt i mindre omfattning än vad som redovisades i samband med provningen 2006. Pannorna i den egna energicentralen nyttjas för närvarande enligt följande. Panna 2 (30 MW, naturgas) nyttjas i första hand som komplement till spillvärme från Preemraff Göteborg och fjärrvärme från Göteborg Energi AB. Därefter används panna 4 (40 MW, olja/naturgas). Panna 3 (30 MW, olja) och panna 5 (70 MW, olja/naturgas) används endast som reservpannor. Ursprungligen var det tänkt att panna 4 och 5 skulle användas i första hand och pannorna 2 och 3 endast som reserv.

Prövotidsutredningen U 1 avser panna 4 och 5 och syftar till att ge underlag för bedömning av slutliga villkor avseende NO_x. Åtaganden om installation av s.k. låg-NO_x-brännare i panna 4 och 5 i samband med tillståndsprovningen har endast genomförts för panna 4. När det gäller panna 5 har inga utsläpps begränsande åtgärder vidtagits. Den avses enligt uppgift enbart användas som reservpanna. När det gäller panna 4 har låg-NO_x-brännare installerats under 2007 och utsläppen av NO_x varierade under 2010 (februari-oktober) mellan 115 - 140 mg/Nm³ TG. Bolaget yrkar ett begränsningsvärde (månadsmedelvärde) när det gäller NO_x på 150 mg/Nm³ vid förbränning av naturgas och 220 mg/Nm³ vid förbränning av olja. Nyttjandet av pannorna i energicentralen på Torslandaområdet kan antas minska ytterligare jämfört med tidigare, genom de förändringar som gjorts när det gäller energiförsörjningen under 2009/2010. Med den ändrade energiförsörjningen på Torslandaområdet har det visat sig vara mera ändamålsenligt att nyttja panna 2 - tidigare enbart reservpanna - som första alternativ i energicentralen, än panna 4 eller 5 som det ursprungligen var tänkt. Åtgärder har endast genomförts på panna 4 i form av låg-NO_x-brännare. Driftsätt och genomförda åtgärder under provotiden är således inte helt i överensstämmelse med de åtaganden som gjordes i samband med tillståndsprovningen enligt miljöbalken 2006, bl.a. att skäligen åtgärder ska vidtas på de pannor som används mest för att begränsa utsläppen.

Prövotidsredovisningen ger inte besked om hur stora de totala utsläppen av t.ex. NO_x är från anläggningen, men av miljörapporteringen framgår att utsläppen från energicentralen under senare år varierat mellan ca 1 och 5 ton NO_x per år. Det är lågt jämfört med vad som redovisades i samband med provningen 2006, produktionen av bilar har också varit låg under den aktuella perioden. För 2010 och efter genomförda förändringar saknas fortfarande utsläppsuppgifter. Det är svårt att förutse hur mycket energicentralen kommer att användas och omfattningen av utsläppen fortsättningsvis. Behov av komplement till spillvärme och fjärrvärme kvarstår dock även efter gjorda förändringar och i samband med perioder av kall väderlek kommer det att finnas behov av en eller flera pannor, i storleksordningen 30 - 40 MW, i drift mer eller mindre varaktigt i energicentralen, liksom vid stopp i leveranserna av spillvärme och fjärrvärme. Det bör klargöras tydligare vilken betydelse den ändrade energiförsörjningen och de endast delvis uppfyllda åtagandena, som gjordes i samband med provningen 2006, har eller kan ha från miljösynpunkt.

När det gäller panna 2 bör följande beaktas. I samband med provningen enligt miljöbalken 2006 slogs fast att panna 2 och 3 skulle användas endast undantagsvis som reserv och för spetslast. Inga utsläppsbegränsande åtgärder har vidtagits eller planeras för dessa pannor. Utsläppen m.m. från dessa pannor regleras enbart genom de generella föreskrifterna för stora energianläggningar NFS 2002:26, vilket bedömdes godtagbart utifrån förutsättningarna vid provningen. Några ytterligare villkor i tillståndet enligt miljöbalken bedömdes inte behövas i det här fallet. Bestämmelserna om utsläpp i NFS 2002:26 utgör miniminivå (ex NO_x 300 mg/Nm³). Väsentligt lägre utsläpp kan nås vid användning av bästa teknik, vilket inte minst framgår av redovisade resultat för panna 4 (se ovan).

Enligt underlag som länsstyrelsen tagit del av under året har utsläppen av NO_x för panna 2 varierat mellan ca 147 - 171 mg/Nm³ TG, vilket också ligger avsevärt under tillåtna utsläppsnivåer i NFS 2002:26. Men det är högre än vad som uppnåtts i t.ex. panna 4 med låg-NO_x-brännare vid förbränning av naturgas, liksom vid jämförelse med andra liknande anläggningar.

De ändrade förutsättningarna under prövotiden kan motivera de genomförda förändringarna i energicentralen. Men bara under förutsättning att syftet med åtagandena i samband med prövningen 2006 uppnås d.v.s., att bästa teknik används vid nyttjande av den eller de pannor i energicentralen som används i första hand som komplement till spillvärme och fjärrvärme, så att utsläppen från anläggningen hålls så låga som möjligt.

Utsläppsresultaten under prövotiden visar att för den panna som avses användas mest, uppnås inte resultat som är i paritet med det som kan förväntas vid användning av bästa teknik. Under förutsättning att utsläppen från anläggningen inte är helt försumbara, bör bolaget åläggas att utreda förutsättningarna att installera låg-NO_x-brännare eller vidta andra åtgärder som ger motsvarande effekt på utsläppen av NO_x från panna 2 (eller den panna/pannor som man väljer att använda i första hand i den egna energicentralen som alternativ till spillvärme och fjärrvärme och där utsläpps begränsande åtgärder inte redan har vidtagits), för att uppfylla kravet på bästa teknik enligt miljöbalken. Åtaganden i samband med tillståndsprövningen enligt miljöbalken 2006 och syftet med prövotidsutredningen U 1 kan i annat fall inte anses uppfyllt.

Slutliga villkor i tillståndet enligt miljöbalken när det gäller utsläpp från pannorna i energicentralen, bör utformas så att de avser de pannor - oavsett vilken eller vilka - som planeras användas i första hand som komplement till spillvärme och fjärrvärme. Endast för de pannor som avses användas i undantagsfall som reserv och spetslast, kan det godtas att enbart de generella föreskrifterna för stora energianläggningar (NFS 2002:26) gäller.

U 3. Energihushållning

Av redovisningen framgår bolagets organisation när det gäller energifrågor och en sammanställning av identifierade energiåtgärder (genomförda, pågående, planerade och nedlagda projekt). Identifierade åtgärder i dagsläget bedöms ge en besparing

motsvarande ca 3,1 GWh el och ca 9 GWh värme per år. Åtgärder som är under utredning bedöms kunna ge ytterligare besparingar.

Länsstyrelsen anser att underlaget i prövotidsutredningen har förbättrats och även om det inte fullt ut går att bedöma de enskilda åtgärderna utifrån miljöbalkens utgångspunkt, bör det vara möjligt att besluta om inriktningen på arbetet med energihushållning den närmaste tiden. Det bör regleras hur redovisning av genomförda och planerade åtgärder ska ske, liksom hur arbetet fortsättningsvis ska bedrivas. Det förutsätts vidare att kartläggning och åtgärder i det här avseendet framöver avser verksamheten i sin helhet på Torslandaområdet.

Arbetet bör bedrivas i enlighet med ingivna handlingar i ärendet och senast vid utgången av år 2014 bör bolaget till miljödomstolen alternativt tillsynsmyndigheten redovisa resultatet av arbetet med energihushållning enligt den nu aktuella redovisningen. Därvid ska genomförda, planerade och eventuella nedlagda åtgärder vid den tidpunkten framgå på ungefär motsvarande sätt som i föreliggande redovisning och kunna motiveras. Underlaget för kostnadsberäkningar, liksom redovisningen av miljöeffekter av energihushållningsinsatserna bör förbättras. Senast vid samma tidpunkt bör bolaget också redovisa hur arbetet med energihushållning i verksamheten ska bedrivas fortsättningsvis t.ex. dels på kort sikt (5 år), dels på längre sikt (ca 10 år). Redovisningen ska innehålla en plan för uppdaterad eller förnyad kartläggning av energianvändningen. Baserat på en sådan kartläggning ska det ånyo göras en analys av resultatet och möjliga energieffektiviserings åtgärder ska identifieras.

Idag bedrivs verksamheten inom Torslandaområdet av ett flertal juridiska enheter. Samtliga enheter omfattas av tillståndet enligt miljöbalken. Länsstyrelsen förutsätter att samtliga verksamheter som omfattas av tillståndet känner till dess innebörd och bl.a. vilka skyldigheter som följer av det. Tillståndet är ställt till Bolaget, som då enligt Länsstyrelsens mening har ett särskilt ansvar att samordna insatserna som behövs för att uppfylla tillståndet och villkoren, samt göra tillsynsmyndigheten uppmärksam på eventuella brister i det här avseendet.

Den nu aktuella redovisningen av energiåtgärder avser enbart det s.k. Västra kvarteret där produktionsanläggningarna finns. Senast vid utgången av år 2014 ska redovisningen av arbetet med energihushållning inom Torslandaområdet omfatta verksamheten i sin helhet, det vill säga även PV-området och Östra kvarteret.

Länsstyrelsen yrkar att följande villkor om energihushållning fastställs.

”Senast vid utgången av år 2014 ska bolaget till miljödomstolen alternativt tillsynsmyndigheten

- Redovisa resultatet av arbetet med energihushållning enligt ingivna handlingar i ärendet. Därvid ska genomförda, planerade och eventuella nedlagda åtgärder vid den tidpunkten framgå och kunna motiveras.
- Redovisa en kartläggning av energianvändningen för resterande verksamheter inom Torslandaområdet som omfattas av tillståndet enligt miljöbalken. Baserat på en sådan kartläggning ska det göras en analys av resultatet och möjliga energieffektiviseringsåtgärder ska identifieras. Genomförda, planerade och eventuella nedlagda åtgärder vid den tidpunkten ska redovisas och kunna motiveras.
- Redovisa hur arbetet med energihushållning i verksamheterna på Torslandaområdet ska bedrivas fortsättningsvis. Redovisningen ska innehålla en plan för uppdaterad eller förnyad kartläggning av energianvändningen. Baserat på en sådan kartläggning ska det ånyo göras en analys av resultatet och möjliga energieffektiviseringsåtgärder ska identifieras.

Redovisningarna ska ligga till grund för fastställande av eventuella ytterligare villkor i det här avseendet om det behövs.”

- Naturvårdsverket (endast i fråga om U 3, energihushållning)

Naturvårdsverket instämmer i huvudsak i länsstyrelsens yttrande. Verket anser dock att det av länsstyrelsen föreslagna villkoret avseende energihushållning bör förtydligas så att det klart framgår att bolaget ska utreda och redovisa samtliga tekniskt möjliga åtgärder, vilka åtgärder bolaget är berett att vidta och motivera varför det enligt bolaget är orimligt att vidta övriga redovisade åtgärder. Enligt Naturvårdsverket bör en första sådan utredning kunna redovisas senast vid utgången av 2012.

För att inte låsa fast villkoret vid ett visst kunskapsläge bör villkoret även innehålla ett krav på att utredningen uppdateras när ny kunskap framkommer, t.ex. i samband med bolagets fortlöpande arbete med att förbättra energihushållningen eller när produktionen ändras. En uppdaterad utredning bör redovisas vart annat år i samband med miljörapporten.

Naturvårdsverket föreslår mot denna bakgrund att villkoret utformas enligt följande.

"Bolaget ska senast den 31 december 2012 till tillsynsmyndigheten redovisa vilka åtgärder som är tekniskt möjliga att genomföra, kostnaderna och energibesparingen för dessa samt vilka åtgärder som bolaget är berett att vidta och motivering till varför det enligt bolaget är orimligt enligt 2 kap 7 § miljöbalken, att vidta övriga redovisade åtgärder.

Bolaget ska kontinuerligt uppdatera ovanstående utredning och redovisa detta vart annat år i samband med miljörapporten. Första redovisningen ska göras i samband med miljörapporten 2014."

Naturvårdsverket anser vidare att mark- och miljödomstolen bör delegera till tillsynsmyndigheten att, med anledning av ovan nämnda redovisningar, meddela villkor avseende energihushållning.

BOLAGETS SVAR

U 3. Energihushållning

Bolaget har en utsedd organisation och ett inarbetat arbetssätt med långsiktiga mål för att uppfylla ett systematiskt och effektivt energibesparingsarbete. Hittills har en rad åtgärder med en uppskattad årlig besparing om 3 100 MWh el och 9 000 MWh värme genomförts. Att bolaget har en organisation och ett väldokumenterat arbetssätt är obesträtt i målet. Så som bolaget tidigare angett kommer bolaget att fortsätta att arbeta systematiskt med energieffektivitet. Bolaget har således i inlagen den 27 december 2010 föreslagit ett villkor innebärande krav på att bolaget ska ha ett systematiskt arbetssätt som ska bedrivas kontinuerligt med beaktande av vad som vid varje tillfälle är att betrakta som BAT. Uppföljningen av arbetet i enlighet med villkoret och i enlighet med miljöbalkens generella krav om hushållning med

energi och kunskap kommer att ske genom tillsyn och miljörapportering och genom bolagets egenkontroll i enlighet med egenkontrollförordningen.

Med beaktande av bolagets förslag till villkor och åtagande i målet och av vad som angetts ovan saknar länsstyrelsens förslag till första och tredje energivillkor betydelse. Arbetet kommer oavsett om villkor föreskrivs eller inte att fortsätta att bedrivas.

Frågan om energi avseende hela verksamheten var uppe till prövning under tillståndsprocessen 2005-06 (se exempelvis ansökan sidan 40 f. och miljökonsekvensbeskrivningen s. 38 f.). Prövotidsförordnandet är dock uttryckligen begränsat till verksamhetens tillverkningsprocesser och hjälpsystem. Frågan om energieffektivisering avseende andra delar av verksamheten omfattas därmed av tillståndsdomens rättskraft. Processuella förutsättningar att föreskriva villkor i enlighet med länsstyrelsens förslag till andra energivillkor föreligger således inte.

Det systematiska arbetssätt som bolaget arbetat fram förutsätter en tät och kontinuerlig dialog med framför allt de produktions- och anläggningsansvariga inom bolaget. Möjligheten och kostnaderna för att genomföra en identifierad besparingsåtgärd beror på hur förutsättningarna i produktionsplanering, övriga utbytes- och serviceåtgärder och investeringar i anläggningarna för tillfället ser ut. Det måste erinras att energifrågan är i bolagets fall kopplad till produktionsprocesserna, beslut om nya modeller m.m. Det är direkt olämpligt om bolaget skulle behöva invänta tillsynsmyndighetens bedömning vartannat år av en rad åtgärders vara eller icke vara såsom föreslås av Naturvårdsverket. Besparingsresultatet av en sådan villkorsreglering kommer med största sannolikhet att bli lägre än om genomförandet av identifierade energibesparingsåtgärder genomförs när dessa enligt bolagets bedömning är tekniskt och ekonomiskt lämpligast. Resultatet av åtgärderna kan kontrolleras inom ramen för tillsynen.

I sammanhanget bör vidare noteras att Europeiska Kommissionen i juni 2011

presenterade ett förslag till ett nytt direktiv om energieffektivitet, KOM(2011) 370. Syftet med direktivet är att göra tidigare förslag till energieffektiviseringar inom EU:s energieffektiviseringsplan juridiskt bindande för att därmed säkerställa att EU:s mål om 20 % primärenergibesparing år 2020 uppfylls. Det föreslagna direktivet omfattar olika typer av åtgärder för att öka energieffektiviteten i offentlig sektor, hushåll och service, industri samt i sektorer för energiomvandling och energiöverföring. Som en del i det föreslagna direktivet, artikel 7, ingår krav på stora företag att från och med den 30 juni 2014 och vart tredje år framåt genomföra en oberoende energibesiktning. Energibesiktningarna ska sedan omfattas av medlemsstaternas årliga rapportering till Kommissionen.

Regeringen välkomnar i sin faktapromemoria, 2010/11:FPM141, att kommissionen presenterat ett förslag till nytt energieffektiviseringsdirektiv. Regeringen konstaterar vidare att det nya direktivet har direkt och indirekt koppling till bestämmelser i befintlig lagstiftning. Bland annat konstaterar regeringen att miljöbalken ställer *generella krav* på verksamhetsutövare att hushålla med energi samt att ha kunskap om och rapportera sin miljöpåverkan till tillsynsmyndigheter samt att ha åtgärdsprogram för att minska sin miljöpåverkan. Detta inkluderar för de flesta verksamhetsutövare att ha kunskap om sin energianvändning samt åtgärdsprogram för att minska denna. *Preciserade krav* på verksamhetsutövarens rapportering, tillsyn och egenkontroll i enlighet med miljöbalken fastställs i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, miljötillsynsförordningen samt förordningen om verksamhetsutövarens egenkontroll.

DOMSKÄL

U 1. Utsläpp av kväveoxider till luft

Vid tillståndsprövningen som ledde fram till miljödomstolens deldom den 24 november 2006 klargjordes att bolagets energiförsörjning framledes, vid sidan om nyttjande av fjärrvärme, skulle baseras på förbränning av naturgas och olja i pannorna 4 och 5. Just av denna anledning föreskrev domstolen att förutsättningarna att reducera utsläpp av kväveoxider till luft från dessa pannor skulle utredas närmare. Utgångspunkten var att åtminstone låg-NO_x-brännare skulle installeras på

pannorna. Vad avser pannorna 2 och 3 uppgav bolaget att dessa endast skulle användas som reservpannor. Pannorna 2 och 3 bedömdes därför inte vara av sådan betydelse för NO_x-utsläppen att ytterligare utredningar om NO_x-reducerande behövde komma i fråga. Dessa pannor reglerades endast av ett tidsbegränsat slutligt villkor till 31/12 2007, varefter reglering genom den generella föreskriften för stora förbränningsanläggningar befanns vara tillräcklig. De förändringar som bolaget nu har genomfört saknar stöd i nu gällande tillstånd och har, så som länsstyrelsen påpekat, lett till att behovet av utsläppsreducerande åtgärder snarare borde aktualiseras vid panna 2 än panna 5. Genom den avgränsning som gjordes i deldomen från 2006 och som – enligt vad som påpekats i det föregående – hade sin grund i de uppgifter som bolaget då lämnade, kan emellertid inte frågor om utsläppsbegränsningar vid andra pannor än panna 4 och 5 behandlas i denna prövning.

Bolaget har beskrivit att förändringen av energiförsörjningen har lett till att panna 5 endast kommer att användas som reservpanna i nödfall. Genom denna förändring och det åtagande bolaget härigenom gjort finner mark- och miljödomstolen varken anledning att föreskriva ytterligare NO_x-reducerande åtgärder för panna 5 eller något slutligt villkor för utsläppen från den pannan.

Av den redovisning som bolaget har gett in gällande utsläpp från panna 4 framgår inte hur medelvärden för månad har beräknats och vilka bränslen som använts under mätperioderna. Enligt mark- och miljödomstolen saknas det därmed underlag för att dra den slutsats som bolaget gjort i sin mycket kortfattade redovisning. Detta gäller i fråga om både bränslerelaterade begränsningsvärden och medelvärdesbildningen. I brist på tillförlitligt underlag och med hänsyn till att panna 4 – till följd av de förändringar i energiförsörjningen som bolaget beskrivit – kan förväntas bli använd i mer begränsad omfattning än vad som tidigare har antagits, finner domstolen att ett begränsningsvärde ska gälla som slutligt villkor för utsläpp av kväveoxider från pannan oavsett bränsle och att värdet ska motsvara den nivå som bolaget redovisat.

U 3. Energihushållning

Genom den avgränsning utredningsföreskriften U 3 kom att få i deldomen från 2006 kan denna prövningen i denna dom endast avse energihushållningsåtgärder i verksamhetens tillverkningsprocesser och hjälpsystem. Så som länsstyrelsen har påpekat är emellertid även energiförbrukningen inom övriga delar av bolagets anläggningar i Torslanda av stor betydelse för verksamhetens samlade energihushållning. Vid tillståndsprövningen ansågs inte dessa delar av bolagets verksamhet vara av sådan betydelse från energihushållningssynpunkt att särskilda villkor var nödvändiga. De energihushållningsfrågor som är förknippade med de delarna, dvs. de delar av bolagets verksamhet som faller utanför prövningen i denna dom, får därför anses vara oreglerade och tillgängliga för krav via tillsynen.

Mark- och miljödomstolen bedömer att de redovisningar som bolaget slutligt har gett in efter kompletteringar i tillräcklig grad motsvarar vad som avsetts med utredningsföreskriften. Prövotiden kan därför avslutas.

Liksom allt arbete på miljöområdet bör arbetet med energihushållning präglas av ständiga avvägningar mellan vad som är miljömässigt motiverat, tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt, allt i enlighet med miljöbalkens hänsynsregler.

Avvägningarna, och underlaget för dem, ska därför i varje enskilt fall kunna redovisas så tydligt att prövnings- och tillsynsmyndigheter har tillräckligt underlag för att kunna ta ställning till de bedömningar som verksamhetsutövaren gör. Detta öppenhets- och redovisningskrav gäller i synnerhet inom ramen för ett prövotidsförfarande men också i tillsynen. Av denna anledning har utredningsföreskriften U 3 varit både omfattande och detaljerad.

Bolaget har efter flera kompletteringar kommit in med redovisning som enligt bolaget visar att det inte är ändamålsenligt att värdera varje enskild åtgärd för att därefter slutligt, i en tillståndsdom, ange vilka åtgärder som ska genomföras. Mark- och miljödomstolen delar bolagets uppfattning. Inom just energiområdet förefaller förutsättningarna för kostnads-nyttöverbäganden vara stadda under ständig

förändring. Frågor som rör sådana överväganden lämpar sig därför i allmänhet inte för reglering genom villkor om energianvändning eller specifika åtgärder.

Energihushållningsarbetet ska i stället ses som en iterativ process där fortlöpande kartläggning och bedömning av genomförbarhet och energihushållningspotential ska leda till beslut om åtgärder. Bolagets redovisning visar att ett sådant arbete nu bedrivs i verksamheten.

Mark- och miljödomstolen finner att verksamheten vid bolagets anläggning är av sådan omfattning och använder så mycket energi att arbetet med energihushållning bör regleras av ett särskilt villkor.

Med hänsyn till att bolaget bedriver en så omfattande och energiförbrukningsmässigt utspridd verksamhet bör villkoret formuleras så att det tar sikte på hur arbetet med energihushållning ska bedrivas och om hur verksamhetsutövarens bedömningar ska bli tillgängliga för att kunna prövas av tillsynsmyndigheten. Utgångspunkten för bolagets arbete med detta ska utgöras av fortlöpande kartläggning av energianvändning i verksamhetens olika tillverknings- och hjälpprocesser. Kartläggningen ska ligga till grund för en sammanställning av möjliga åtgärder för att minska energianvändningen. Sammanställningen ska innehålla tydligt redovisade värderingar av respektive åtgärds energihushållningspotential, kostnad och teknisk livslängd m.m. i huvudsak i enlighet med vad som angetts i utredningsföreskriften U 3. Detta ska i sin tur vara samlat i en energihushållningsplan. Av planen ska framgå vilka åtgärder som är möjliga och vilka som avses genomföras samt vilka som inte avses genomföras och skälen till detta. Redovisningen ska vara tydlig i fråga om hur avvägningen mellan miljö- och hushållningsnytta mot kostnader bör falla ut. I den sistnämnda frågan bör eventuell ledning åtminstone hämtas i vad som anges i det för stunden aktuella BREF-dokumentet (eller motsvarande). Vidare är det viktigt att villkoret formuleras så att bolagets ansvar för ett systematiskt energihushållningsarbete med öppenhet och tydligt preciserad redovisningsskyldighet gentemot tillsynsmyndigheten blir tydligt. Ambitionsnivån i fråga om vilka åtgärder som ska genomföras

ska motsvara den som skulle ha gällt om frågan förblivit oreglerad och som gäller för övriga delar av bolagets verksamhet på Torslandaområdet.

Vilka åtgärder som bolaget slutligen ska kunna åläggas att utföra bör avgöras inom ramen för tillsynen, i den händelse tillsynsmyndigheten finner att bolagets avvägning inte speglar 2 kap. 3 och 5 §§ miljöbalken vägd mot 7 § samma kapitel.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 425)

Överklagande senast den 19 november 2012

Patrick Baerselman

Joen Morales

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Patrick Baerselman, ordförande, och tekniska rådet Joen Morales samt de särskilda ledamöterna Stefan Andersson och Jan Wallén.